

Klassikkens hjemfaldenhed

Jørn Erslev Andersen

For nogle år siden udkom dette digt på norsk:

Hun holdt en kvast med myrt.
Hun holdt en rose.
Hun stod og smilte.
Der faldt en skygge
fra det lange håret hennes
over skuldre og smalrygg.

Hvem har mon skrevet det? Er det en norsk oversættelse af et digt af Søren Ulrik Thomsen? Den første til at svare nej på det sidste spørgsmål vil naturligvis være Søren Ulrik. Men det er ikke sikkert, det vides ikke med bestemthed, om han ville kunne svare på, hvem der så har skrevet digtet. Måske en moderne norsk digter, der har læst Thomsen? Forskellige aspekter ved digtet kunne tyde på det: det koncise billede med rosen og skyggen, to af Søren's foretrukne billeder. Vi kan fx tænke på hans mesterlige digt „For hver rose vi om natten føjer til livet“, der turnerer glosen „rose“ til en „tørret rose“ mellem regninger, breve og skrivelser, og som har vendingen „skyggen mellem denne bogs blade“. Eller vi kan tænke på det norske digts klassiske tone, der vel ikke er uoverkommeligt langt fra tonen i et andet af Søren's mesterlige digte:

Trawlerne – mørklagte, tyste
hænger på havet.
Med lukkede øjne og dunkende gæller

står sildestimen på skrå i dybet.
Markerne brænder, vogtet af mænd
let hængende op ad de høje forke.
I går var i går,
enhver gør holdt i sit eget rum.

Men det er hverken eller. Det norske digt er såmænd en særdeles moderne essayists gendigtning af fragment nr. 91 af den oldgræske digter Arkhilokhos og findes i Arkhilokhos' *Fragmenter*. Gjendiktet af Svein Jarvoll (Gyldendal Norsk Forlag, Oslo 1993). Og netop gendigtning. For som så megen anden oldgræsk digtning lader digtet sig kun vanskeligt oversætte direkte og med skyldig hensyntagen til filologisk akkuratess, oldgræsk sprogbrug og kultur og dets oprindelige form.

Fragmentet, der i standardværket med og om Arkhilokhos' digtning: Archiloque, *Fragments* [græsk og fransk] ved Lasserre/Bonnard (Paris, 1958) er antologiseret som fr. 40 under „Trimètres“ (TPIMETPA), viser sig da også i den græske version at være et formmæssigt særdeles gennemarbejdet trelinjet digt i én lang periode. Man kan endvidere se, at Jarvoll følger Bonnards oversættelse og kommentarer ved at lade kvindens lange hår være en skygge i overensstemmelse med dette, at kvinder på den tid faktisk brugte håret som en slags „parasol“. Digtet er, mener kilderne at vide, skrevet til en af digterens veninder, ikke til (eller om) en gift kvinde, en konkubine eller lignende. Det er et konkret billede på en konkret kvinde, hverken mere eller mindre, hvilket samtidig muligvis giver et billede på kvinden *som* kvinde.

Jeg kender ikke Søren godt nok til at vide, om han nogen sinde har læst en linje af Arkhilokhos, måske har han læst om ham hos Nietzsche i kapitel 5 i *Tragediens fødsel*, hvor han repræsenterer den dionysiske side af digtningens urskrigende oprindelse. Den anden side repræsenteres som bekendt af drømmens – det formgivendes, det apollinskes – urmester Homer. Alt dette er sådan set også lige meget. Afgørende her er det forunderlige sammenfald mellem nogle konkrete digteriske billedannelser, deres funktion og deres

klappen sammen i noget, der måske med Søren selv enten kan kaldes for et „nedfald fra det metafysiske“ eller et vist fællesskab med „klassikken“.

Netop dette, at Søren på et tidspunkt tillod sig en vending mod – eller åbning af et perspektiv mod – klassikken, har ført til et egentlig ganske umådeholdent hysteri blandt nogle af vor tids mest krænkede – eller i hvert fald let forkrænkelige – kritikere, essayister og digtere, anført af Lars Bukdahl, hvis historiske hukommelse og kritiske kompetencer ikke rækker videre end forskellige begreber om „aktualitet“, „generation“, „det moderne“ eller „avantgarde“ tillader det. Og det indbefatter naturligvis ikke noget som helst fra „klassikken“. Men det er naturligvis noget vrøvl. Det véd Søren, men åbenbart ikke hans kritikere. Og måske ved Søren det mere end han selv véd af, det er i hvert fald en viden eller en erfaring, der på forskellige måder gennemsyrrer hans digtning allerede fra begyndelsen af. Og naturligvis gør den det. For lige så klart det er, at enhver digtning bliver til på sin egen tids mangefacetterede betingelser og muligheder, at den åbnes og begrænses heraf, lige så klart er det, at en digtning, der vil mere end sig selv, altid etableres i et helt andet tidsrum end dit og mit, i et tidsrum, hvor tid ikke er historie, ikke handler om en lineær tænkning fra dengang til nu, hvor rum ikke begrænser sig til her og nu, men hvor tid, rum og begge dele på én gang uvægerligt krummes sammen, sprækker, folder, folder sig ud, folder sig ind. Sådan noget er ikke „mystisk“, ej heller „metafysisk“, men blot en jordbunden erfaring, der, som Peter Seeberg skriver i *Ved havet*, medsanser enhver grunds afgrund, og at tid også er tid til noget, til noget andet, til det tidsligt helt andet, som ikke er der og dog virker ind og sådan som det fremstår for os her og nu, at ethvert rum er en lokalitet, et sted, en tanke her og nu, som samtidig rækker uendeligt meget videre ud i helt andre rum, som ingen dødelig kan vide noget som helst om; ikke andet, end at de nu engang er der, lige dér. I dette perspektiv er digtning måske mest af alt en samtale på skrift, ikke med digteren eller digtet selv, ikke med denne eller hin person, ikke med denne eller hin arbitrære ansamling af talende og skrivende kroppe, ikke med dette eller hint selvbestaltede selskab af kritikere til fremme af „Det Tids-

svarende“ eller „Det Overskridende“. Tidssvarende er kun det, der evner at tænke sin egen tidslighed ud over sig selv. Overskridende er kun det, der bevarer, ændrer og respekterer de forudsætninger, der ligger i det, der skal overskrides.

Det er sådan set lige meget, om man nu har dette som program eller ej, afgørende er, om den etablerede skrift, de faktiske digte, evner at praktisere dette med eller mod egne intentioner. Det gør Sørensen digtning, akkurat som fx Niels Franks, Pia Juuls eller Mette Moestrups gør det. Skulle man mene. Det er i hvert fald en lære, som jeg har måttet sande efter i ganske mange år at have plejet omgang med Søren Ulrik Thomsens digtning, essays og poetologiske overvejelser. Jeg har aldrig talt med Søren om det. Vi kender hinanden gennem læsning, ikke så meget gennem personlige møder. Inden jeg blev bedt om at skrive et forfatterskabsportræt om Søren Ulrik Thomsen til *Danske digtere i det 20. århundrede* III (Kbh. 2000) havde jeg aldrig talt med ham, kun nogle få gange hørt et par oplæsninger. Først efter udgivelsen af mit portræt mødtes vi i København til et større seminar om hans digtning med efterfølgende middag på Taffelbays Allé i Hellerup i regi af Forlaget Spring. Vi var begge interesserede i at få udvekslet nogle bemærkninger, men også passende forbeholdne, for ikke at sige generte, over for omklamring, panegyriske omtaler af hinandens bedrifter og over at tale om os selv: en stadig intakt distance til celebre sammenkomster uden mål og med, men, viste det sig, med megen fælles fornemmelse for humor, ironi og sprog, herunder såvel sydsjællandske som sønderjyske idiomer i det danske sprog og med baggrund i alt andet end akademiske forudsætninger i de tidlige opvæksters gallerier af forunderlige personligheder i diverse nu for længst hedengangne nærmiljøer, samt en mærkværdig fælles oplevelse af at være udvalgt som åndelige nestorer, først den ene i Århus, siden den anden i København, for formidling af en særlig spirituel indsigt, undfanget af en yngre person og gennem dennes indgående studier i en anden særlings (Kierkegaards, såmænd) omgang med det til enhver tid irriterende og kommunikativt begrænsende tankepoliti, som desværre har det med i særlig grad at forsamle sig i Københavns midte (vi var fælles om at afslå rollen som åndelige

nestorer). På intet tidspunkt talte vi om digtning og litteraturkritik. Det har vi stort set heller ikke gjort de få andre gange, vi er stødt på hinanden. Men næste gang jeg tager til København, vil jeg nok tage imod Søren's invitation til at drikke nogle gode øl her eller der. Eller han må gerne tage imod min, hvis hans vej endnu en gang går til Århus. Og allerhelst for ikke at tale om digtning og litteraturkritik, men netop om alt muligt andet, for det er formentlig derigennem den bedste adgang til udveksling af det, vi eventuelt måtte have af fælleshed omkring digtning, musik, filosofi, metafysik-(kritik), politik og en stadigt produktiv erindring om alt det „mellem himmel og jord“, som Søren kalder det, der gerne glemmes i den ulidelige her-og-nu-og-mig-kværn, der sine steder går under navne såsom digtning, kritik og tænkning.

Skulle vi ad omveje komme ind på Søren's digtning og sider af de sidste cirka ti års *utidige* kritik af hans digtning og livssyn, vil jeg op af inderlommen tage Arkhilokhos' digt og mane til besindighed: Du har for længst passeret livets midte, men har altid befundet dig i – og vil nok også fremover altid være i *digtningens* midte, især dér, hvor du udfordrer enhver form for metaforisk hulhed og skamridning som i dette digt, som jeg ofte læser og hvor „håret falder som skiftende lys nedover ryggen“ og sæden rives løs „af et mørke langt ældre end kroppen“, men tilbage er blot det helt konkrete, bevægelsen, et par skæve sko:

Du kommer gående henimod sengen,
håret falder som skiftende lys
nedover ryggen –
øjnene flyttes i små bitte ryk,
standser og bliver til et blik
der hæves og sænkes, forsvinder.
Cellerne deles og deles og dør
efter dør slås op for en serie
af sæd revet løs af et mørke
langt ældre end kroppens,
strålende ind i et større.
Men den bevægelse, hvormed du

bukkede dig og tog venstre sko af,
retted dig op og skubbed den højre fri,
står tilbage på gulvet i to skæve sko:
Den ene væltet op ad den anden.

Ethvert godt digt er som en skygge fra et udslået hår, der falder som skiftende lys ned over skuldrene, ryggen, det er sin egen parasol for sit eget skiftende lys, helt konkret og enkelt, med alt hvad det indebærer af alt det andet, der *også* er der. Hjemfaldenhed handler også om at åbne en hjemfalden grav på en kirkegård, anerkende dens tidligere beboer, ryste skelettet, give det kød og blod og måske overveje dens næste beboer. For, som Tor Ulven skriver, jorden, helt konkret og altså ikke himlen, bærer på en erindring, skeletter, mønter og køkkenmøddinger, som rækker langt videre end et enkelt livs erindring. Dette kunne man måske kalde en slags hjemfaldenhed til klassikken. Men måske går det bedre at vende sådan noget over et par gode øl på en københavnsk eller århusiansk café. Selv fejrede jeg min 50-års fødselsdag i Uptown Minneapolis sammen med en god ven over en pizza, en flaske god vin, en espresso og en grappa og derefter på en cowboybar af de ikke helt pæne med karaoke og det hele. Måske du skulle prøve det samme, det er slet ikke så ringe endda, og selv på en cowboybar kan man ævle lystigt om noget så inferiørt som Arkhilokhos, Haderslev og Stevns Klint, faktisk. Måske er dette en invitation. Vi får se.

Risskov den 24. februar 2006